

DOI: 10.7251/GFP1505315S

UDC: 347:342.9

Sudska praksa*Datum prijema rada:*
18. maj 2015.*Datum prihvatanja rada:*
2. jun 2015.*Prof. dr***Slobodan
Stanišić***Fakultet pravnih nauka,
Panevropski univerzitet
Apeiron Banjaluka, BiH***Građansko - materijalno pravo****URAČUNAVANJE ISPUNJENJA U SUDSKOJ
PRAKSI****(čl.312 i 313 Zakona o obligacionim odnosima)****I. Red uračunavanja**

1. Poverilac bez sporazuma s dužnikom nije ovlašćen menjati dužnikovu izjavu o redu uračunavanja ispunjenja kad je dužnik izričito odredio svrhu uplate i to određenu novčanu obavezu iz određenog računa vlastitom trasiranom menicom kao instrumentom osiguranja plaćanja. **(Viši privredni sud u Beogradu, broj: II Pž. 75/83, od 20. 9. 1983. godine)**

2. Kad postoji više istorodnih obveza, o čijem se podmirenju dužnik i vjerovnik nisu sporazumjeli, namiruju se redosljedom propisanim odredbama čl. 312. i čl. 313. Zakona o obveznim odnosima. Te odredbe se primjenjuju: izvan spora, u sporu, tj. u parničnom postupku, ali, također, i u izvršnom postupku - po čl.14. Zakona o izvršnom postupku, naročito kad je sporno da li je plaćanje izvršeno po čl. 318. Zakona o obveznim odnosima. (čl. 14. ZIP-a u vezi s čl. 312, čl. 313. i čl. 318. ZOO)

(Viši privredni sud Hrvatske, broj: Pž-2299/84, od 27. 11. 1984. godine)

3. Kad postoji više istorodnih obveza, o čijem se podmirenju dužnik i vjerovnik nisu sporazumjeli, podmiruju se redosljedom propisanim čl. 312 i 313. ZOO. Odredba čl. 313. ZOO primjenjuje se u slučaju konkurencije glavnog i sporednog potraživanja. Uračunavanje se obavlja tako da se najprije otplaćuju troškovi, zatim kamate i, napokon, glavnica.

(Viši privredni sud Hrvatske, broj: Pž-1564/85, od 26. 1. 1986. godine)

4. Za slučaj da nema sporazuma stranaka o redu zatvaranja potraživanja, onda se ima uzeti da važi opredelenje tuženog koje se potraživanje izvršenim plaćanjem namiruje.

(Viši privredni sud Srbije, broj: Pž-5881/87, od 1. 12. 1987. godine)

5. Vjerovnik ima pravo uračunati nespecificiranu dužnikovu uplatu po pravilima čl. 312. st. 2. do 4. ZOO, ali u sporu ili izvršnom postupku mora navesti i dokazati koje je svoje potraživanje namirio

takvom uplatom jer se u protivnom smatra da je dužnik podmirio onu obvezu koju on smatra plaćenom. (čl. 312. st. 2.)

(Privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-197/89, od 7. 11. 1989. godine)

6. Kad tužitelj priznaje da mu je tuženik platio određenu količinu novca, ali tvrdi da time nije podmirio dug iz tužbe, dužan je navesti u koju je svrhu koristio primljenu novčanu doznaku, a sve do tada ima se smatrati da je tuženik ispunio obvezu čije se ispunjenje zahtijeva tužbom. (čl. 312)

(Privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-2185/89, od 15. 5. 1990. godine)

7. Pravila o uračunavanju ispunjenja ne mogu se primijeniti u slučaju kad je obvezu ispunio (platio određenu svotu novca) stečajni dužnik. (čl. 312.)

(Privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-2004/91, od 2. 7. 1991. godine)

8. Kad između vjerovnika i dužnika postoji sporazum o tome koje obveze dužnik ispunjava, vjerovnik ne može, suprotno tom sporazumu, vršiti uračunavanje i primljeni iznos koristiti za namirenje drugih obveza. Takav sporazum postoji ako je dug podmiren putem multilateralne kompenzacije. (čl. 312. i čl. 313.)

(Privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-2757/92, od 15. 6. 1993. godine)

9. Kad dužnik prilikom plaćanja nije odredio koju obvezu ispunjava, a postoji više obveza, obveze se namiruju redom kako je koja dospjela za ispunjenje.

Iz obrazloženja:

“Nije sporno da je tuženi bio u obvezi platiti tužitelju dug po računu - privremenoj situaciji broj 05-418-1671 od 25. studeni 1987. godine. Pogrešno tuženi smatra da je uplatom predujma dana 12. veljače 1987. podmirio upravo sporni dug. Prilikom uplate navedenog predujma tuženi nije označio što plaća pa je pravilno vjerovnik zatvorio uplatom ranija dugovanja dužnika. Naime, dužnik ne spori da je prema vjerovniku imao dug i po računima za koje se vjerovnik u postupku izjasnio da ih je zatvorio avansom.

Dužnik se prilikom uplate predujma nije određeno izjasnio koji dug podmiruje, u smislu čl. 312. Zakona o obveznim odnosima, pa se, po čl. 312. st. 2. istog zakona, obveze podmiruju redoslijedom kako su dospjele za ispunjenje. Dužnik, dakle, uplatom predujma nije platio nedug, a i dalje je u obvezi, po računu broj 05-418-1571, pa je pravilno prvostupanjski sud naložio platež utuženog iznosa.”

(Privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-1409/93, od 2. 12. 1993. godine)

10. Ako dužnik nije označio što plaća prilikom ispunjenja (u prijavi za multilateralnu kompenzaciju), obveze se namiruju redom kako je koja dospjela za ispunjenje. (čl. 312.)

(Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, broj: PŽ-2259/93, od 8. 3. 1994. godine)

11. Dužnik je ovlašten da odredi redosled namirenja potraživanja kada između njega i poverioca postoji više ispovetnih potraživanja. Ali, kada postoje glavno i sporedna potraživanja, redosled namirivanja potraživanja vrši se po članu 313. ZOO, tako što se prvo obračunavaju troškovi, zatim kamata i najzad glavni dug.

Iz obrazloženja:

Pogrešna je ocena, izražena u prvostepenoj presudi, da se u ovom slučaju ne može primeniti odredba člana 313. Zakona o obligacionim odnosima o uračunavanju kamate i troškova. Prvostepeni sud zauzima nepravilno stanovište da se ovde radi o istovetnim zahtevima koje tužilac ima prema

tuženom i da se tuženi prilikom isplate sporne obaveze, dana 6. aprila 1993. godine, na ime zatezne kamate zbog docnje, opredelio da plaća glavni dug, pa da tužilac nema pravo da, u smislu člana 313. ZOO, navedenu uplatu uračuna kao otplatu procesne kamate, niti da tužilac ima pravo da obavezu od devet denominiranih dinara uračuna kao ostatak glavnog duga, na koji bi mogao tražiti procesnu kamatu od uplate, tj. od 6. aprila 1993. godine do isplate duga. Zbog pogrešne primene Zakona, prvostepeni sud ni činjenično stanje nije pravilno utvrdio, radi čega je osporena presuda u delu izreke pod II, III i IV ukinuta i predmet u tom delu vraćen istom sudu na ponovno suđenje. Odredba člana 312. ZOO odnosi se na slučajeve kada između istih lica postoji više ispočetnih međusobnih potraživanja, pa plaćeni iznos ne pokriva ukupnu obavezu, tako da je dužnik ovlašćen da odredi red namirenja. Međutim, kada postoje glavna i sporedna potraživanja u vidu kamate na glavni dug, kakav je ovde slučaj, redosled uračunavanja vrši se prema odredbi člana 313. ZOO, tako što se prvo obračunava procesna kamata i najzad glavni dug. Ako bi se plaćenim iznosom, koji je učinjen dana 6. aprila 1993. godine od strane tuženog prvo pokrio glavni dug, tužilac bi faktički bio oštećen jer bi izmirivanjem glavnice prestala da teče procesna kamata na glavni dug, na koji tužilac ima pravo, pošto je dug plaćen posle podnete tužbe. S obzirom na ukazane propuste, prvostepena presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati. Upravo izreka osporene presude protivreči razlozima, što predstavlja bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 13. Zakona o parničnom postupku. U novom postupku prvostepeni sud će otkloniti ovu bitnu povredu odredaba parničnog postupka, na koju drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti, pa će postupiti kako je napred navedeno, te će nakon utvrđenog činjeničnog stanja doneti odgovarajuću odluku.

(Viši privredni sud u Beogradu, broj: PŽ-1549/94, od 25. 4. 1994. godine)

12. Kad postoji više istorodnih obaveza, ako o načinu ispunjenja ne postoji sporazum poverioca i dužnika, uračunavanje se vrši onim redom koji odredi dužnik najkasnije prilikom ispunjenja.

Kada o tome nema dužnikove izjave, obaveza se namiruje redom kako je koja dospela za ispunjenje. Iz obrazloženja:

“Neosnovan je navod žalbe tuženog kojim se ukazuje da je tuženi svoju obavezu u pogledu tužbenog zahteva za isporuku pšenice po ugovoru od 1988. godine izvršio jer je dužnik ovlašćen da odredi redosled namirenja potraživanja kada između njega i poverioca postoji više istovrsnih potraživanja. Prema odredbi člana 312. stav 1. ZOO, propisano je da, kada između istih lica postoji više istorodnih obaveza, pa ono što dužnik ispuni nije dovoljno da bi se mogle namiriti sve, odnosno ako o tome ne postoji sporazum poverioca i dužnika, uračunavanje vrši onim redom koje odredi dužnik najkasnije prilikom ispunjenja. Pod stavom 2. navedene odredbe propisano je da kada nema dužnikove izjave o uračunavanju, obaveza se namiruje redom kako je koja dospela za ispunjenje. U konkretnom slučaju ne postoji sporazum poverioca i dužnika kako će se obaveze po ugovorima iz 1985., 1986. i 1988. godine namiriti, ali tuženi nije pružio dokaze kojim će se redom uračunavanje vršiti da je učini najkasnije prilikom ispunjenja. Kod navedene činjenice ima mesta primeni odredbe člana 312. stav 2. ZOO jer nema dužnikove izjave o uračunavanju, obaveza se namiruje redom kako je koja dospela za ispunjenje. Prema tome, pravilno je prvostepeni sud našao da je tuženi u obavezi da ispuni ugovor iz 1988. godine.”

(Viši privredni sud u Beogradu, broj: PŽ-7135/95, od 2. 2. 1996. godine)

13. Pravila o uračunavanju nedovoljnog namirenja, izražena u članu 312. Zakona o obligacionim odnosima, primenjuju se i kod vraćanja ambalaže

Iz obrazloženja:

“Tužilac opravdano u žalbi prigovara da je prvostepeni sud u ovakvom slučaju kontinuirane višegodišnje isporuke piva u ambalaži tužioca, pri utvrđenju duga u nevraćenoj ambalaži, morao imati

u vidu odredbe člana 312. ZOO, po kojima kada između istih lica postoji više istorodnih obaveza, pa ono što dužnik ispuni nije dovoljno da bi se mogle namiriti sve, ako se stranke drukčije ne sporazumiju, uračunavanje vrši onim redom koji odredi dužnik najkasnije prilikom ispunjenja, a ako o tome nema njegove izjave, obaveze se namiruju redom kako je koja dospjela za ispunjenje. Premda zastara potraživanja iz člana 374. ZOO teče odvojeno za svaku isporuku robe, što znači da se svaki dug, nastao povodom ove isporuke, smatra samostalnim, ovo ne sprječava uračunavanje nedovoljnog ispunjenja na način određen u članu 312. ZOO. Smisao propisivanja ovakvog načina uračunavanja i jeste da se najprije gase ispunjenjem starije obaveze, da bi se izbjeglo zastarijevanje potraživanja. Prvostepeni sud je, stoga, morao uz pomoć vještaka utvrditi po pojedinim dužnicima - prednicima tuženog kretanje duga izraženo u pojedinim vrstama ambalaže i gašenje tog duga vraćanjem istovrsne ambalaže, te posljednje stanje duga po pojedinim vrstama ambalaže, ukoliko tuženi ne dokaže da je, prilikom vraćanja pojedinih kontingenata ambalaže, određivao koji dug ispunjava.”

(Vrhovni sud Federacije BiH, broj: PŽ-46/96, od 20. 5. 1997. godine)

14. Kada između dvije osobe postoji više obveza koje mogu prestati prijebijem, prijebijem se vrši po pravilima koja vrijede za uračunavanje ispunjenja, pa su prestale one tražbine koje je označila strana koja je dala izjavu o prijebijem. (čl. 312.)

(Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, broj: PŽ-1321/97, od 8. 10. 1997. godine)

15. O redosljedu namirenja više svojih istorodnih obveza prema istom vjerovniku može odlučiti isključivo dužnik prilikom namirenja, pri čemu nije od važnosti kojim redosljedom je to namirenje odlučio uračunavati sam vjerovnik.

Iz obrazloženja:

“Tijekom postupka je utvrđeno da su dužnici vjerovniku “K.I.”, dana 21. siječnja 1995. godine isplatili iznos od 500.000,00 kn, za koji iznos vještak smatra da ga treba uračunati u otplatu onog kredita koji nije osiguran jer da je to pravilno. Također, vjerovnik “K.I.” tvrdi da je taj iznos prvenstveno upotrijebljen za isplatu tog vjerovnika prema dužnicima, prema ugovoru od 22. prosinca 1994. godine, a koji kredit nije osiguran hipotekom, pa je normalno da će vjerovnik prvo naplatiti takvo svoje potraživanje, a tek nakon toga potraživanje koje je osigurano hipotekom. Međutim, navodi vjerovnika “K.I.” te knjigovodstvenog vještaka, a posebno zbog toga i prvostupajnskog suda, koji je prihvatio nalaz i mišljenje knjigovodstvenog vještaka, nisu točni. Dužnici su, naime, prema vjerovniku “K.I.” imali više istorodnih obveza, tj. po dva ugovora o kreditu. Kako je nesporno da su dužnici vjerovniku isplatili iznos od 500.000,00 kn, potrebno je taj iznos uračunati sukladno obvezama koje dužnici imaju prema tom vjerovniku. U tom slučaju red uračunavanja propisan je odredbom čl. 312. Zakona o obveznim odnosima, te, prema stavku 1. citiranog propisa, uračunavanje se u tom slučaju vrši onim redom koji odredi dužnik najkasnije prilikom ispunjenja. Ukoliko nema takve dužnikove izjave, obveze se namiruju onim redom kako je koja dospjela za ispunjenje a kako je propisano odredbom stavka 2. citiranog propisa. Tek, ukoliko su te obveze istovremeno dospjele, prvo se namiruje ona koja je najmanje osigurana, a ukoliko su podjednako osigurane, namiruje se ona koja je dužniku na najvećem teretu, a kako to propisuje odredba stavka 3. citiranog zakonskog propisa. Prema tome, navodi vjerovnika “K.I.” i knjigovodstvenog vještaka o redosljedu namirenja nisu točni i suprotni su kogentnom zakonskom propisu, a, kako prvostupajnski sud nije utvrđivao činjenice koje propisuje citirani zakonski propis, ne može se za sada sa sigurnošću utvrditi koja obveza dužnika je podmirena isplatom iznosa od 500.000,00 kn. Iz uvida u ugovore o kreditu od 29. studenog 1994. godine i 22. prosinca 1994. godine (list 226 i 227) može se zaključiti da te obveze dužniku nisu istovremeno dospjele i da je prvo dospjelo potraživanje prema ugovoru o kreditu od 29.

studenog 1994. godine, i to dana 28. veljače 1995. godine, a tek nakon toga je dospjelo potraživnje o ugovoru o kreditu od 22. prosinca 1994. godine koje je dospjelo 22. ožujka 1994. godine. Kako u spisu za sada ne postoje uplate dužnika prema kojima je uplaćen iznos od 500.000,00 kn, i to dana 25. siječnja 1995. godine, ne može se utvrditi da li je dužnik, prilikom te uplate, odredio koju obvezu time izmiruje, pa se ne može niti prihvatiti navod vjerovnika "K.I." i knjigovodstvenog vještaka da je time izmiren kredit od 22. prosinca 1994. godine."

(Županijski sud u Koprivnici, broj: GŽ-945/98, od 10. 12. 1998. godine)

16. Kad dužnik nije odredio koju od više obveza ispunjava, vjerovnik je dužan dokazati koje su (druge) obveze dospjele na dan izvršenog plaćanja jer u protivnom se smatra da je dužnik podmirio obvezu za koju on tvrdi da je dospjela.

Iz obrazloženja:

"Tuženikov prednik prilikom plaćanja je odredio svrhu plaćanja "povrat sredstava po kreditu", dakle, neodređeno po kojem kreditu, što je mogao učiniti najkasnije prilikom ispunjenja, odnosno isplate kako to proizlazi iz čl. 312. st. 1. ZOO. Budući da to nije učinio, odnosno nije točno odredio koju obvezu ispunjava, ako je postojalo više obveza, one se podmiruju redom kako je koja od tih obveza dospjela za ispunjenje. Spomenuta izvršena isplata je neprijeporna, pa kako tuženik tvrdi da je s njome podmirio obvezu iz ugovora broj 17/89, tužitelj je dužan dokazati koje su obveze pravne osobe, dospjele dana 31. ožujka 1989. godine, odnosno 17. travnja 1989. godine prema tužiteljevom predniku, pa ju je dotični tužitelj prednik primljenom svotom podmirio. Tako dugo dok on to ne učini smatra se da je tuženik podnio obvezu koja je predmet tužbe, odnosno onu za koju on smatra da je plaćena. To bi u ovom slučaju bila obveza iz ugovora broj 17/89."

(Vrhovni sud Republike Hrvatske, broj: II Rev. 178/98, od 10. 6. 1999. godine)

17. Vjerovnik bez sporazuma sa dužnikom nije ovlašten mijenjati dužnikovu izjavu o redu uračunavanja ispunjenja kada je dužnik izričito odredio svrhu isplate za određenu novčanu obavezu iz određenog računa, i to vlastitom trasiranom mjenicom kao instrumentom osiguranja plaćanja.

Iz obrazloženja:

"S obzirom na nespornu činjenicu da je dužnik - tuženi izdao tužiocu vlastitu trasiranu mjenicu na iznos od 3.500,00 KM na ime osiguranja plaćanja najamnine, da je tuženi odredio da navedenim mjeničnim iznosom plaća najamninu (zakupninu) za IV i V mjesec 1998. godine, a da vjerovnik - tužilac nije poštivao navedenu tuženikovu izjavu o redosljedu plaćanja dugova, kao što je bio dužan, u smislu odredbe člana 312. stav 1. ZOO, već je njima naplatio drugo potraživanje, kako to proizlazi i iz izjave njegovog punomoćnika, date na ročištu za glavnu raspravu, to je neosnovan tužbeni zahtjev za sporni iznos."

(Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu, objavljena u Biltenu sudske prakse Kantonalnog suda u Sarajevu 2001/1-24)

URAČUNAVANJE KAMATA I TROŠKOVA

1. Odredba čl. 313. ZOO primjenjuje se u slučaju konkurencije glavnog i sporednog potraživanja. Uračunavanje se obavlja tako da se najprije otplaćuju troškovi, zatim kamate i napokon glavnica.

(Viši privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-1564/85, od 26. 1. 1986. godine)

2. Ako dužnik, osim glavnice i kamate, duguje i parnični trošak, djelomično ispunjenje uračunava se tako da se prvo isplaćuju troškovi, zatim kamate i napokon glavnica. (čl. 313.)

Iz obrazloženja:

"Prema odredbi čl. 313. ZOO, propisano je da, u slučaju kada dužnik ne podmiri vjerovniku

uredno dospjelu glavnica, vjerovnik ima pravo dužniku prvo zaračunati troškove spora, zatim kamate, pa tek onda ostatak plaćene svote rasporediti na ime nepodmirene glavnice. Budući da je nesporno da je dužnik platio glavnica sa zakašnjenjem, vjerovnik se opravdano pozvao na odredbu čl. 313. ZOO, te tražio naplatu svojih tražbina, kako je to naprijed navedeno. Opravdano je odbio tamo gdje nije bilo parničnih troškova prvo kamate, pa onda utužio ostatak nepodmirene glavnice s procesnim kamatama.”

(Viši privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-1029/85, od 1. 4. 1986. godine)

3. Redosled izvršenja novčane obaveze je: 1. TROŠKOVI 2. KAMATA i 3. GLAVNICA. Preovlađujuće mišljenje u teoriji i praksi da je redosled kogentan i da ga dužnik ne može menjati po svojoj želji.

(Viši privredni sud u Beogradu, broj: PŽ-1329/89, od 17. 3. 1989. godine)

4. Vjerovnik ima pravo izvršiti uračunavanje najprije troškova i kamata, a tek eventualni ostatak uplate priznati dužniku kao otplatu glavnog duga, bez obzira na dužnikovu naznaku na uplatnici.

(Stav privrednog sudstva bivše SFRJ, Ohrid, od 31. 5. do 2. 6. 1989. godine)

5. Ako dužnik uplatom nije podmirio sva potraživanja poverioca, uračunavanja ispunjenja obavlja se onako kako je to odredio dužnik prilikom ispunjenja. Ako dužnik ne odredi koju od istородnih obaveza plaća, tada se uračunavanje obavlja tako da se prvo otplaćuju obaveze troškova, zatim kamata i naposljetku glavnica. To proizilazi iz čl. 312. i 313. ZOO jer se član 313. ne može primjenjivati nezavisno od čl. 312., s obzirom da one zajedno regulišu uračunavanje ispunjenja istorodnih obaveza.

(Presuda Vrhovnog suda Vojvodine, broj: PŽ-124/89)

6. Vjerovnik ima pravo uplaćeni iznos uračunati za otplatu kamata, a ostatak za otplatu glavnice, bez obzira na to što je dužnik prilikom plaćanja označio da plaća samo glavnica. (čl. 313.)

(Privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-3354/88, od 8. 8. 1989. godine)

7. Odredbe čl. 312. st. 1. ZOO odnosi se na red uračunavanja kad postoji više istovrsnih (istorodnih) obaveza (odnosno potraživanja), dok se odredbe čl. 313. ZOO primjenjuju ako dužnik osim glavnice duguje vjerovniku troškove i kamate. (čl. 313. u svezi s čl. 312. st. 1.)

(Privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-1583/89, od 15. 8. 1989. godine)

8. Odredbom člana 313. Zakona o obligacionim odnosima štite se prava poverioca, pa dužnik ne može jednostranom izjavom menjati redosled namirenja duga...

(Savezni sud, broj: Gzs-117/89, od 23. 11. 1989. godine)

9. Ako se povjerilac i dužnik drukčije ne sporazumiju, uračunavanje nedovoljno plaćenog iznosa duga se vrši na način određen članom 313. Zakona o obligacionim odnosima, a dužnik nije ovlašten da jednostrano odredi red uračunavanja.

Iz obrazloženja:

“Prema odredbama člana 313. Zakona obligacionim odnosima, ako dužnik pored glavnice duguje i kamate i troškove, uračunavanje se vrši tako što se prvo otplaćuju troškovi, zatim kamate i najzad glavnica. Strane ugovornici mogu ugovoriti i drugačiji red uračunavanja, ali ga ne može jednostrano odrediti dužnik dispozicijom u virmanskom nalogu.”

(Vrhovni sud BiH, broj: PŽ-146/89, od 27. 11. 1989. godine)

10. Ako dužnik posle proteka vremena za dobrovoljno ispunjenje plati glavnica, poverilac ima pravo da prvo izvrši uračunavanje kamata i troškova, pa tek onda dela glavnice, bez obzira što je dužnik u nalogu za plaćanje označio da plaća glavnica. Odredba čl. 312. ZOO predviđa redosled uračunavanja kada između istih lica postoji više istorodnih obaveza, dok čl. 313. reguliše redosled uračunavanja kada između dužnika i poverioca postoji jedan pravni odnos u spornoj situaciji.

(Vrhovni sud Vojvodine, broj: PŽ-380/89, od 6. 9. 1989. godine)

11. Kad dužnik, nakon isteka roka za dobrovoljno ispunjenje novčane obaveze (dospijeaća za plaćanje), plati sa zakašnjenjem samo glavnica, vjerovnik ima pravo uračunavati troškove i kamate, u skladu s odredbama čl. 313. ZOO, i tek eventualni ostatak uplaćenog iznosa priznati dužniku kao otplatu glavnice (glavnog duga), i to bez obzira na dužnikovu naznaku na uplatnici (virmanskoj i sl.), da plaća glavnica. Svojom naznakom na uplatnici dužnik ne može ograničiti vjerovnikovo pravo uračunavanja. (čl. 313.)

(Privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-2873/88, od 17. 10. 1989. godine)

12. Vjerovnik koji je od dužnika primio mjenicu umjesto svote novca, koji mu je ovaj dugovao, nema pravo mjeničnu svotu na dan dospijeaća mjenice koristiti za podmirenje drugog potraživanja. (čl. 313. u vezi s čl. 308. ZOO)

Iz obrazloženja:

“Propis iz čl. 313. ZOO dispozitivne je prirode pa nema zapreke da se stranke sporazumiju o drugačijem redosljedu uračunavanja. U konkretnom slučaju tužitelj je od tuženika primio mjenicu u kojoj je tuženik označio da plaća tražbinu, po računu broj 852-87 od 03.10.1987. Tužitelj nije bio obavezan suglasiti se s takvim načinom ispunjenja obaveze, osim ako tako nije bilo ugovoreno, već je imao pravo vratiti mjenicu i zahtijevati da tuženik ispuni obvezu u novcu. Time što je zadržao mjenicu i naplatio je na dan dospijeaća, tužitelj je prihvatio način ispunjenja obaveze koji je predložio dužnik, što uključuje i način uračunavanja, u smislu da se mjenicom otplaćuje glavnica. Pritom valja dodati da, prema odredbi čl. 308. ZOO, obveza prestaje ako vjerovnik u sporazumu s dužnikom primi nešto drugo umjesto onoga što mu se duguje. Slijedom toga, kad je tužitelj, umjesto svote novca, primio mjenicu na taj iznos, može se smatrati da je došlo do zamjene ispunjenja. Stoga i nije bilo konkurencije između glavnice i kamata, pa se nije moglo uračunati prema čl. 313. ZOO.”

(Privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-472/89, od 12. 12. 1989. godine)

13. Mjenični vjerovnik nije ovlašten mjeničnu svotu stečenu primitkom mjenice od dužnika za podmirenje glavnog duga koristiti za podmirenje obaveze ili dijela obaveze za koju mjenica nije izdana. (čl. 313.)

(Privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-1447/89, od 6. 3. 1990. godine)

14. Iznos iz naplaćene mjenice, koja je data radi obezbjeđenja plaćanja između korisnika društvenih sredstava, može se uračunati u otplatu samo glavnice čije je plaćanje obezbijeđeno naplaćenom mjenicom... Samo u slučaju da mjenice nisu predate u skladu sa tim zakonom, tužilac bi imao pravo da, u smislu člana 313. Zakona o obligacionim odnosima, izvrši uračunavanje najprije troskova i kamata, a tek ostatak naplaćene mjenične svote uračuna tuženome kao otplatu glavnog duga.

(Vrhovni sud Bosne i Hercegovine, broj: PŽ-704/89, od 26. 7. 1990. godine)

15. Uračunavanje nedovoljno plaćenog vrši se u nedostatku sporazuma između povjerioca i dužnika, u smislu odredaba člana 313. Zakona o obligacionim odnosima, nezavisno od dispozicije

dužnika u momentu plaćanja, kada između povjerioca i dužnika nema više istorodnih glavnih potraživanja.

Iz obrazloženja:

“Tužilac je, u smislu člana 313. Zakona o obligacionim odnosima, imao pravo izvršiti uračunavanje najprije troškova i kamata, bez obzira na tužnikovu naznaku na virmanskim nalogima, a u nedostatku sporazuma stranaka o redosljedu ispunjenja. Redosljed uračunavanja nedovoljno plaćenog zavisi u nedostatku sporazuma povjerioca i dužnika, od dispozicije dužnika u momentu plaćanja, samo kada između istih lica postoji više istorodnih obaveza (člana 312. stav 1. ZOO), a ne i kada se radi o glavnoj obavezi sa sporednim potraživanjem kamata i troškova, kao u konkretnom slučaju. Tada se, u nedostatku sporazuma stranaka, uračunavanje nedovoljno plaćenog vrši na način određen u članu 313. ZOO i dužnik nije ovlašten da jednostrano taj redosljed mijenja. Ovo jasno proizilazi iz različitog sadržaja odredaba člana 312. stav 1. i člana 313. ZOO, a i cilja koji se ovim zakonskim odredbama želi postići. U ovom smislu se izjasnila i sudska praksa (vidjeti zaključak sa XXIII Koordinacionog sastanka privrednog sudstva Jugoslavije održanog u Ohridu u maju 1989. godine) “.

(Vrhovni sud Bosne i Hercegovine, broj: PŽ-748/89, od 26. 7. 1990. godine)

16. Dužnik može odrediti red ispunjenja između više obaveza, ako izostane sporazum stranaka, ali se pri namirenju pojedine obaveze, po samom zakonu, najprije namiruju troškovi, pa kamata i napokon glavica.

(Vrhovni sud Bosne i Hercegovine, broj: GŽ-44/90, od 24. 1. 1991. godine)

17. Ako u toku parnice, u kojoj se još raspravlja o obavezi plaćanja zatezних kamata, tuženi plati tužiocu novčani iznos u visini pravosnažno dosuđenog glavnog potraživanja, tužilac može plaćeno uračunati najprije u otplatu zatezних kamata u iznosu koji će biti utvrđen u daljem toku parnice, a ostatak u otplatu glavnice.

Iz obrazloženja:

“Prvostepeni sud utvrđuje da je tužena, dana 18. 5. 1989. godine, platila iznos od 8.862,75 ASCH, a dana 31. 8. 1989. godine iznos od 4.278,65 ASCH, ali na cijeni da li su ispunjene pretpostavke za primjenu odredaba člana 313. ZOO, u skladu sa zahtjevom tužioca u prvostepenom postupku. Naime, član 313. ZOO prioritet prilikom plaćanja daje troškovima koje je povjerilac morao učiniti zbog docnje dužnika, a zatim kamatama, pošto na njih ne teče kamata do podnošenja zahtjeva pred sudom za isplatu, nego tek nakon prestanka glavnog potraživanja. U času plaćanja iznosa od 8.862,75 ASCH tužiocu je već bilo pravosnažno dosuđeno glavno potraživanje u tom iznosu, ali je bilo u toku raspravljanje pred sudom o potraživanju kamata na glavno potraživanje i plaćenim iznosom tužilac je mogao najprije podmiriti dosuđenu naknadu parničnih troškova, zatim zatezne kamate na glavno potraživanje (u iznosu koji će biti utvrđen u daljem toku parnice) i tek ostatak uračunati u otplatu glavnice. Na preostali neplaćeni iznos glavnice teče i nadalje zatezna kamata. Kasnijim plaćanjem i iznosa od 4.278,65 ASCH, tužilac može podmiriti, u međuvremenu dospjele, zatezne kamate na glavnice i dio glavnice, a i nadalje zahtijevati zatezne kamate na eventualno, još uvijek neisplaćeni dio glavnice.”

(Vrhovni sud BiH, broj: PŽ-534/90, od 18. 4. 1991. godine)

18. Iznos iz mjenice, indosirane radi naplate potraživanja iz ugovora o kreditu, uračunava se u otplatu duga na način propisan u članu 313. Zakona o obligacionim odnosima.

Iz obrazloženja:

“U smislu člana 313. Zakona o obligacionim odnosima, ako dužnik pored glavnice duguje i kamate i troškove, uračunavanje se vrši tako što se prvo otplaćuju troškovi, zatim kamate i najzd glavica. Prema podacima u spisu, tuženi je 16. 6. 1986. godine indosirao na tužioca mjenice radi isplate koje

su dospjele za naplatu 7. 9. 1986. godine. Prvostepeni sud pravilno zaključuje da se uračunavanje vrši u smislu odredaba člana 313. navedenog zakona (kada se mjenica daje kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja između korisnika društvenih sredstava, iznos iz naplaćene mjenice može se uračunati u otplatu samo glavnice čije je plaćanje obezbijeđeno mjenicom, no u konkretnom slučaju ne radi se o takvim mjenicama.”

(Vrhovni sud BiH, broj: PŽ-390/91, od 13. 6. 1991. godine)

19. Ako je dužnik platio glavnice, vjerovnik se ima pravo koristiti pravom uračunavanja i primljenim iznosom naplatiti kamate, ali je o tome dužan obavijestiti dužnika. U protivnom treba smatrati da se suglasio s ponudom dužnika da prvo plaća glavnice. (čl. 313.)

(Privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-481/90, od 17. 9. 1991. godine)

20. Ako dužnik duuguje kamate i kamatu na kamatu (procesne kamate), vjerovnik nije ovlašten vršiti uračunavanje na način da primljeni iznos koristi za namirenje kamata na kamatu. (čl. 313. u svezi s čl. 310.) **(Privredni sud Hrvatske, broj: PŽ-1059/92, od 27. 4. 1993. godine)**

21. Ako dužnik, pored glavnice, duuguje i kamate i troškove, uračunavanje se vrši tako što se prvo otplaćuju troškovi, zatim kamate i najzad glavnica. Stoga, izjava dužnika da je kompenzacijom isplatio glavni dug nema značaja jer poveriočevu je pravo da vrši plaćanje onim redosledom koji određuje 313. ZOO

(Viši privredni sud u Beogradu, broj: PŽ-929/94, od 15. 4. 1994. godine)

22. Vjerovnik koji od dužnika potražuje glavnice, kamate i troškove temeljem izvršne isprave, ima pravo izvršiti uračunavanje tako da ono što mu je dužnik platio iskoristi najprije za pokriće troškova, zatim kamata i, napokon, dijela glavnice. Za ostatak glavnice ima pravo zahtijevati izvršenje, a da li je vjerovnik ispravno izvršio uračunavanje može utvrditi sud i u izvršnom postupku.

Iz obrazloženja:

“Vidljivo je iz podataka u spisu, da je vjerovnik tražio, temeljem izvršne isprave, platež glavnice od 69A61 HRD, zajedno s kamatama i troškovima. Nadalje je vidljivo da je prije podnošenja prijedloga za izvršenje dužnik platio glavnice od 69.161 HRD, a da je i Zavod za platni promet u toku ovog izvršnog postupka naplatio od dužnika iznos od 214.521 HRD na ime kamata i troškova. Priznajući sve ovo, vjerovnik je primljenim uplatama, koristeći se pravom na uračunavanje po čl. 313. Zakona o obveznim odnosima pokrio troškove i kamate, tako da je dužnik još ostao dužan revaloriziranu glavnice, kao i zatezne kamate. Sve ovo je vjerovnik specificirao podneskom od 8. X 1993. godine (list 8 spisa). Uz podnesak vjerovnik je priložio obračun izvršenog uračunavanja po sva tri računa, koje je dužnik platio sa zakašnjenjem, u iznosu od 69.161 HRD. Sud prvog stupnja usvaja prigovor od dužnika, pa donosi pobijano rješenje. Nezadovoljan ovim rješenjem, vjerovnik izjavljuje žalbu s tvrdnjom da je imao pravo izvršiti uračunavanje po čl. 313. Zakona o obveznim odnosima, da je plaćenom glavnicom pokrio kamate, a iznosom od 214.521 HRD da je pokrio troškove i da je ostalo nepodmireno dugovanje, koje je prikazao u podnesku od 8. X.1993. godine. Ocijenivši činjenično stanje, kao i navode žalbe, ovaj sud nalazi da je vjerovnik imao pravo izvršiti uračunavanje troškova i kamata te napokon glavnice, a u smislu odredbe čl. 313. Zakona o obveznim odnosima. Bilo je potrebno zbog toga, u smislu odredbe čl. 313. Zakona o obveznim odnosima, utvrditi da li je dužnik plaćanjem glavnice iznosa kao i iznosa troškova i kamata u cijelosti podmirio svoje potraživanje iz izvršne isprave ili ne, te da li je obračun uračunavanja, koji je sačinio vjerovnik, točan. Zato je bilo potrebno, nakon očitovanja vjerovnika, zakazati raspravu i ovo pitanje raspraviti, po potrebi provesti vještačenje, a nakon toga odlučiti u kom obimu treba provesti daljnje izvršenje, da bi se potraživanje vjerovnika u cijelosti namirilo.”

(Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, broj: III PŽ-1548/94, od 10. 5. 1994. godine)

23. Odredi li sud isplatu protuvrijednosti strane valute u domaćoj valuti, prema tečaju na dan isplate, zatezna kamata teče u valuti glavnice od dana dospelosti. Prema tome, pri ispunjenju obveze tuženik mora isplatiti 7500 DEM, odnosno protuvrijednost te svote u domaćoj valuti na dan isplate i tako da se toj svoti pribroje zatezne kamate dospjele do isplate iskazane valutom glavnice i tako dospjele kamate, također, preračuna u domaću valutu na dan isplate. Pri isplati, dakako, valja uzetu u obzir odredbu čl. 313. ZOO, prema kojoj dužnik mora ponajprije otplatiti kamate, a zatim glavnicu. (čl. 313.)

(Vrhovni sud Hrvatske, broj: Rev-409/94-2, od 19. 1. 1995. godine)

24. Odredba čl. 313. ZOO uređuje način uračunavanja plaćanja uvijek kada dužnik uz glavnicu duguje i kamate i trošak.

Iz obrazloženja:

“Vjerovnik ima pravo na primjenu takvog uračunavanja uvijek i bez ispunjenja bilo kakvih uvjeta. Intencija odredbe čl. 313. ZOO jest zaštita vjerovnika i poticanje na disciplinu u plaćanju, pa se pravilo ne smije primjenjivati restriktivno, štiteći dužnika.”

(Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, broj: Pž-289/95 i Pž. 290/95, od 14. 2. 1995. godine)

25. Zakon ne pravi razliku između “kamate” i “kamate na kamatu”, u smislu da bi kamata na kamatu (tzv. procesna kamata) bila sporedno potraživanje u odnosu na kamatu, pa, stoga, nije moguće uračunavanje tako što bi se najprije otplatila kamata na kamatu, a zatim kamata.

Iz obrazloženja:

“Prvostupanjski je sud pogrešno na nesporno činjenično stanje primijenio odredbe Zakona o obveznim odnosima. Predmet tužbenog zahtjeva jest isplata obračunanih zateznih kamata po čl. 277. Zakona o obveznim odnosima u ukupnom iznosu od 160,11 kn. Nije dvojbeno da je, nakon podnošenja tužbe sudu, tuženi uplatio iznos od 160,11 kn, a tužitelj je navedeni iznos po principu uračunavanja, u smislu čl. 313. Zakona o obveznim odnosima, knjižio kao pokriće dijela obračunanih procesnih kamata, te izmijenio tužbeni zahtjev i potražuje 160,11 kn na ime glavnog duga, te procesne kamate od 8. studenoga 1992. Pogrešna je ocjena suda da tužitelju i dalje pripada glavnica jer da glavnica nije plaćena uplatom tuženog od 7. prosinca 1992. Kad dužnik duguje kamatu i kamatu na kamatu, vjerovnik nije ovlašten obavljati uračunavanje na način da se primljenim iznosom koristi za namirenje kamate na kamatu. Kada se radi o konkurenciji između jednog sporednog potraživanja, i to obračunanih kamata i procesnih kamata - kamata na kamatu na obračunane kamate, ne može se primijeniti odredba čl. 313. Zakona o obveznim odnosima (NN br. 53/91 i 73/91). Odredba čl. 313. ZOO određuje pravila o redu uračunavanja kada se radi o konkurenciji troškova, kamata i glavnice. Zakon pritom ne pravi razliku između kamata i kamata na kamatu, jer se radi o jednoj tražbini za koju vrijedi isti pravni režim. Zato dužnik svojom izvršenom uplatom, dana 7. prosinca 1992. godine, nije platio kamatu na kamatu, već je potpuno ispunio svoju obvezu isplate glavnog duga od 160,11 kn obračunanih zateznih kamata. Zato je, glede glavnog duga, valjalo tužbeni zahtjev odbiti, a pobijanu presudu preinačiti. Tužitelju, međutim, pripada procesna kamata za razdoblje od podnošenja tužbe sudu, pa do dana kada je glavni dug - obračunana zatezna kamata plaćena, tj. 7. prosinca 1992. godine. Kako je tužitelj tužbeni zahtjev postavio na isplatu procesnih kamata za razdoblje od 8. studenoga 1992. godine, a glavni je dug plaćen 7. prosinca 1992., to je u dijelu kamata pobijanu prvostupanjsku presudu valjalo potvrditi, u smislu odredbe čl. 368. Zakona o parničnom postupku.”

(Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, broj: Pž-4012/94, od 6. 9. 1995, broj: Pž-2601/94, 24. 8. 1995. i broj: Pž-2475/94, od 9. 11. 1995. godine)

26. Kada se vrši prebijanje potraživanja iz tužbe i protivtužbe, mora se uzeti u obzir i dospela kamata, uz primenu propisa o uračunavanju kamate iz člana 313. ZOO.

Iz obrazloženja:

“Pošto je i kamata sporena obaveza, vezana za postojanje glavne obaveze, to se, sa prestankom glavne obaveze, gasi se kamata kao sporedno pravo. Prema tome, prvostepeni sud je povredio materijalno pravo kad je osporenom presudom u delu izreke pod I i II utvrdio postojanje potraživanja tužioca i tuženog i na ova potraživanja dosudio zateznu kamatu od 15. januara 1996. godine do isplate, umesto da je u ovu kamatu uračunao glavne obaveze. Imajući u vidu da se, u skladu sa odredbama člana 336. ZOO, radi o prebijanju potraživanja, a ne samo glavnog duga, to se u vreme prebijanja mora uzeti u obzir i dospela kamata, uz primenu propisa o uračunavanju kamate iz člana 313. ZOO. Na ovaj propis upućuje odredba iz člana 343. ZOO kojim se vrši uračunavanje prebijanja. Iz ovoga proizlazi da se u parnici, kojom se traži prebijanje potraživanja, dospela kamata mora obračunati i pripisati glavnom dugu i zajedno sa njim staviti u preboj primenom propisa o uračunavanju kamate.”

(Viši privredni sud u Beogradu, broj: Pž-5705/97, od 20. 8. 1997. godine)

27. Kada se vrši prebijanje potraživanja, kamata na deo zahteva koji je stavljen u preboj od dana dospelosti do susreta tražbine mora se obračunati uz primenu propisa o uračunavanju kamate i troškova, saglasno odredbi člana 313. ZOO. Ovo stoga što poverilac ne može posebno tražiti ni zateznu ni procesnu kamatu na deo tražbine koja se ugasila prebojem.

Iz obrazloženja:

“Naime, kamata je sporedna obaveza vezana za postojanje glavne obaveze, te se, sa prestankom glavne obaveze, gasi kamata kao sporedno pravo. Prema tome, prvostepeni sud je povredio materijalno pravo kada izrekom pobijane presude nije utvrdio postojanje potraživanja tužioca i tuženog, već odbio tužbeni zahtev tužioca, a samo delimično usvojio protivtužbeni zahtev tuženog i na ova potraživanja dosudio zateznu kamatu, počev od 1. januara 1995. godine, odnosno od 25. maja 1996. godine do isplate, umesto da je ovu kamatu uračunao u glavnu obavezu. Imajući u vidu da se, u skladu sa odredbom člana 336. ZOO, radi o prebijanju potraživanja, a ne samo glavnog duga, to se u vreme prebijanja mora uzeti u obzir i dospela kamata, uz primenu propisa o uračunavanju kamate iz člana 313. ZOO. Na ovaj propis upućuje odredba iz člana 343. ZOO, kojom se vrši uračunavanje prebijanja. Iz ovog proizlazi da se u parnici, kojom se traži prebijanje potraživanja, dospela kamata mora obračunati i pripisati glavnom dugu i zajedno sa njim staviti u preboj primenom propisa o uračunavanju kamate. Stoga se osnovano, žalbom tužioca, ukazuje da je pogrešno prvostepeni sud obavezao tuženog na plaćanje kamate obračunate u apsolutnom iznosu od 10.693,00 dinara i na istu dosudio kamatu, počev od 25. maja 1996. godine do isplate, suprotno odredbi člana 279. stav 1. ZOO. Stoga će prvostepeni sud u ponovnom postupku postupiti na ovaj način, utvrditi potraživanje tužioca i tuženog i uzeti u obzir dospеле kamate i iste pripisati glavnom dugu, i zajedno sa njima staviti u preboj primenom propisa o uračunavanju kamata.”

(Viši privredni sud u Beogradu, broj: Pž-11987/97, od 4. 3. 1998. godine)

28. Prema odredbama o uračunavanju ispunjenja, kada dužnik, pored glavnice, duguje i kamate i troškove, prvo se isplaćuju troškovi, zatim kamate i napokon glavnica.

Iz obrazloženja:

“Tužitelj u ovoj parnici ostvaruje svoja potraživanja po osnovi neisplaćenih kamata u iznosu od 3.302,36 kn, te iznosu od 3.074,64 kn, sa zakonskim zateznim kamatama od dana podnošenja tih zahtjeva sudu (4. kolovoz 1992. g., odnosno 4. rujan 1992. g.) do isplate. U tijeku postupka tuženik je tužitelju, dana 8. II 1993. g. platio 3.302,36 kn i dana 5. II 1993. g. iznos od 3.074,64 kn, dakle tuženik

je platio iznose koji odgovaraju glavnim zahtjevima, nakon čega je tužitelj izmijenio tužbeni zahtjev i zatražio isplatu iznosa od 3.302,36 kn sa zakonskom zateznom kamatom od 4. kolovoza 1992. g. do isplate, umanjeno za 3.302,36 kn, te iznosa od 3.074,64 kn sa zakonskom zateznom kamatom od 4. rujna 1992. g. do isplate, umanjeno za 3.074,64 kn (list 33 i 34 spisa), tvrdeći da je tuženik, s obzirom na pravilo u redu uračunavanja ispunjenja iz čl. 313. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", broj 53/91 i dr.), navedenim plaćanjem tek djelomično podmirio zatezne kamate. Odlučujući o tom zahtjevu, prvostupanjski sud je obvezao tuženika na plaćanje zakonskih zateznih kamata na utužene iznose glavnice od dana utuženja do isplate, dok je drugostupanjski sud preinačio prvostupanjsku presudu tako da je obvezao tuženika na plaćanje kamata na iste iznose od utuženja pa do izvršenog plaćanja. U zahtjevu za zaštitu zakonitosti osnovano se ističe da su nižestupanjske presude donesene uz pogrešnu primjenu materijalnog prava, a zbog neprimjene, odnosno nepravilne primjene odredbe iz čl. 313. ZOO. Rečenom odredbom propisan je redosljed uračunavanja ispunjenja u slučaju kada dužnik, pored glavnice, duguje i kamate i troškove, tako da se prvo otplaćuju troškovi, zatim kamate i napokon glavnica. Prema tome, kada je tuženik izvršio plaćanje u visini utuženih iznosa glavnice, time je eventualno platio samo dio glavnice, a to u slučaju ako je navedenim plaćanjem plaćeno više nego su iznosili troškovi i procesne zatezne kamate, koje teku od dana podnošenja zahtjeva sudu."

(Vrhovni sud Republike Hrvatske, broj: Gzz-8/98, od 2. 4. 1998. godine)

29. Kada dužnik, pored glavnice, duguje i kamate i troškove, prilikom dužnikove uplate vjerovnik prvo otplaćuje troškove, zatim kamate te napokon glavnicu. Ovo bez obzira što je dužnik, prilikom uplate ili druge vrste prestanka tražbine, naznačio kao razlog uplate.

Iz obrazloženja:

"Nije osnovan niti žalbeni razlog pogrešne primjene odredaba materijalnog prava u donošenju pobijane presude. Prvostupanjski sud zauzeo je pravilno pravno stajalište glede primjene odredbe čl. 313. Zakona o obveznim odnosima (ZOO) za slučaj djelomičnog podmirenja dospelje novčane obveze. Tužitelj je uz tužbu dostavio dokaze da je s tuženikom bio u poslovnom odnosu iz ugovora o prodaji, da je ispunio svoju obvezu na predaju robe, te dokaze da je tuženik prijebojem djelomično izmirio svoju dospjelu novčanu obvezu. Prema dokumentaciji koju je dostavio tužitelj u momentu kada je djelomično podmiren dug, tuženik je dugovao ne samo glavno potraživanje, po računu broj 140 od 26. veljače 1992. godine, nego i dospjelu zateznu kamatu. Te činjenice tuženik nije osporio, ali je osporio pravo na primjenu čl. 313. ZOO u slučaju djelomičnog podmirenja duga. Žalitelj se pogrešno poziva na odredbu čl. 312. Zakona o obveznim odnosima kada cijeni da nije postojalo pravo na uračunavanje uz obrazloženje da je, prilikom podmirenja duga, prijebojem označeno na virmanu da se takvom uplatom podmiruje glavnica. Točno je, naime, da je čl. 312. ZOO, propisano da kad između istih osoba postoji više istorodnih obveza, pa ono što dužnik ispuni nije dovoljno da bi se mogle namiriti sve, onda se, ako o tome ne postoji sporazum vjerovnika i dužnika, uračunavanje vrši onim redom koji odredi dužnik najkasnije prilikom ispunjenja. U odnosu na ovu odredbu, odredba čl. 313. ZOO predstavlja specijalnu odredbu koja uređuje red namirenja kada dužnik, pored glavnice, duguje i kamate i troškove, dakle, određenu vrstu dospelje novčane obveze. Tada se, po navedenom članku, uračunavanje vrši tako što se prvo otplaćuju troškovi, zatim kamate i napokon glavnica, bez obzira na to što je dužnik, prilikom uplate ili druge vrste prestanka tražbine, naznačio da time želi podmiriti glavnicu, a ne kamatu. Navedena odredba uređila je način namirenja tražbine za slučaj konkurencije glavnog i sporednog potraživanja. To što je dužnik, prilikom podmirenja obveze, naznačio da prije plaća glavnicu ne oduzima pravo vjerovniku na primjenu citirane odredbe."

(Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, broj: Pž-1180/98, od 16. 3. 1999 godine)

30. Kada je nesporna činjenica da, kod uračunavanja ispunjenja, nije izvršeno uračunavanje dospele kamate, u smislu člana 313. ZOO, niti da su se stranke odrekle prava na kamatu, a iz izjave o kompenzaciji proizlazi da je, u smislu člana 336. ZOO, izvršeno prebijanje samo nespornog iznosa glavnog duga, tužilac ne gubi pravo da naknadno potražuje dospelu kamatu.

Iz obrazloženja

“Činjenično stanje je potpuno i pravilno utvrđeno. Prvostepeni sud je pravilno utvrdio da između stranaka nije sporno da su bile u ugovornom odnosu po računima po kojima je vršen obračun kamate. Nesporna je i činjenica da je glavni dug izmiren putem kompenzacije na osnovu izjave o kompenzaciji. Sporna je između stranaka činjenica da li tužilac ima pravo na zateznu kamatu kada je glavni dug izmiren putem kompenzacije. Prvostepeni sud je u obrazloženju presude detaljno i jasno, s pozivom na materijalne propise obrazložio svoj stav da u uslovima kada tužilac, prilikom prebijanja potraživanja, nije uzeo u obzir dospelu kamatu uz primenu propisa o uračunavanju, već je izvršeno samo prebijanje glavnog duga, gasi se i pravo tužioca na kamatu, kao sporedno pravo. Odredbom člana 336. Zakona o obligacionim odnosima propisano je da dužnik može prebiti potraživanje koje ima prema poveriocu sa onim što ovaj potražuje od njega, ako oba potraživanja glase na novac ili druge zamenljive stvari istog roda i iste kakvoće i ako su oba dospela. Dakle, kompenzacijom, kao jednim od načina ispunjenja, prestaje obaveza. Član 295. tačka 2. ZOO propisuje da se, prestankom glavne obaveze, gasi jemstvo, zaloga i druga sporedna prava. Kamata nije sredstvo obezbeđenja glavnog duga da bi se ispunjenjem glavne obaveze gasila. Pravo na kamatu je eventualno buduće pravo; stiče se na osnovu zakona, bez obzira da li je poverilac pretrpeo bilo kakvu štetu, saglasno odredbama čl. 277. i 278. ZOO. Visina duga po osnovu kamate je promenljiva vrednost i u uslovima prebijanja potraživanja kompenzacijom zahtevalo bi se utvrđivanje visine kamate obračunom na sam dan izvršene kompenzacije. Često je između stranaka obračun kamate sporan, za razliku od glavnog duga, koji je unapred poznat i čija vrednost nije promenljiva. Po oceni Višeg privrednog suda, kada je nesporna činjenica da kod uračunavanja ispunjenja, nije izvršeno uračunavanje dospele kamate, u smislu člana 313. ZOO, niti da su se stranke odrekle prava na kamatu, a iz izjave o kompenzaciji proizlazi da je, u smislu člana 336. ZOO, izvršeno prebijanje samo nespornog iznosa glavnog duga, tužilac ne gubi pravo da naknadno potražuje dospelu kamatu. Iz navedenih razloga stekli su se uslovi za preinačenje prvostepene odluke, saglasno odredbi člana 373. tačka 4. Zakona o parničnom postupku.”

(Viši privredni sud u Beogradu, broj: PŽ-4094/01, od 24. 10. 2001. godine)

31. Dužnik ne može promijeniti redoslijed uračunavanja ispunjenja izjavom da isplaćuje plaću (glavnicu).

Iz obrazloženja:

“Prema odredbi čl. 313. ZOO, ako dužnik uz glavnicu duguje i kamate i troškove, uračunavanje se vrši tako što se prvo isplaćuju troškovi, zatim kamate i napokon glavnica. Stoga, kada je tuženik izvršio navedeno plaćanje, isplatio je, u skladu s citiranom odredbom, dio kamata. Tvrđnjom žalitelja da se radilo o isplati plaće, ne dovodi u sumnju pravilnost prvostupanjske odluke, već potvrđuju stav suda o propisanom redoslijedu uračunavanja ispunjenja u slučaju kada dužnik uz glavnicu duguje i kamate. Naime, kamata predstavlja sporednu tražbinu uz glavnicu kao osnovnu. Tim što je izjavio da isplaćuje plaću “nije platio glavnicu” jer ne može promijeniti redoslijed uračunavanja ispunjenja.”

(Županijski sud u Zagrebu, broj: GŽ-5424/01, od 28. 5. 2002. godine)